

Міжнародні стандарти систем управління для вирішення проблем безпеки й сталого розвитку

А. Севастьянов, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник,
Інститут кібернетики ім. В. М. Глушкова НАН України, м. Київ

Международные стандарты систем менеджмента для решения проблем безопасности и устойчивого развития

А. Севастьянов, кандидат технических наук, старший научный сотрудник,
Институт кибернетики им. В. М. Глушкова НАН Украины, г. Киев

International Standards for Management Systems for Solving the Security and Sustainable Development

A. Sevastyanov, Candidate of Technical Sciences, Senior Researcher,
V. M. Glushkov Institute of Cybernetic of National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

У статті узагальнено досвід автора у сфері технічного регулювання й стандартизації систем управління в контексті загальної безпеки й сталого розвитку України. Автор статті один із перших в Україні пройшов підготовку в Німеччині в 1993 році в ТЮФ Райнланд Холдинг АГ, і відтоді сконцентрував свою увагу й проводив активні дослідження й моніторинг розвитку методології стандартизації та упровадження систем управління. Багаторазові стажування в німецьких інноваційних центрах стали основою для узагальнення, що дає можливість допомогти представникам директорського корпусу робити правильні висновки й обґрунтовано ухвалювати рішення щодо зміцнення своїх організацій за рахунок побудови та ефективної експлуатації систем управління різної спрямованості.

Стан і аналіз проблеми

Проблема безпеки й сталого розвитку останніми роками набуває пріоритетного значення. Стан цієї проблеми пов'язаний із глобальною кризою, яка стосується усіх сфер людської діяльності. Людство шукає шляхи забезпечення існування й сталого (збалансованого) розвитку. Поява великої кількості публікацій [1—29] у галузі безпеки, сталого розвитку й стандартизації спричиняє труднощі в ухваленні рішень і виборі оптимальної та ефективної стратегії й тактики для розвитку організацій.

Проблемам різних аспектів безпеки присвячена велика кількість робіт багатьох авторів — Würtenberger Th., Gussy Ch., Lange H.-J., Берлач А. И., Богомоллов В. А., Геєц В. М., Гэлбрейт Дж. К., Ермошенко М. М., Козаченко А. В., Пономарев В. П., Ляшенко О. М., Крысин А. В., Мороз В. В., Мунтіян В. І., Пастернак-Таранущенко Г., Перепелиця Г. М., Петров К. П., Федораев С. В., Шлемко В., Бинько И. Пробле-

ми сталого розвитку досить широко представлено у літературних джерелах таких авторів: Bauer M., Hausladen G., Hegger M., Hegner H.-D., Lützingendorf T., Radermacher F.-J., Sedlbauer K., Sobek W., Elkington John, Ponath S., Schaltegger S., Herzig Ch., Kleiber O., Klinker To., Müller J., von Heuff M., Kleine A., Winter G., Василенко В. Н., Вернадский В. И., Горелова Г. В., Захарова Е. Н., Гинис Л. А., Данилов-Данильян В. И., Лосев К. С., Дрейер О. К., Лось В. А., Заец Р. В., Згуровский М. З., Статюха Г. А., Каттон У. Р. (мл.), Кузнецов О. Л., Большаков Б. Е., Миркин Б. М., Наумова Л. Г., Урсул А. Д. тощо. Проблема стандартизації систем управління має свою тривалу історію. Це питання стандартизації систем управління якістю (СУЯ), систем екологічного управління (СЕУ), систем управління охороною праці, систем управління соціальною відповідальністю, систем управління інформаційною безпекою (СУІБ), систем управління ризиками тощо. Ця інформація ►

дуже об'ємна й висвітлена в роботах: Geiger W., Iizuka Y., Leonard K.-W., Naumann P., Maassen S., Шаповал М. І., Аванесов Е. К., Боженко Л. І., Гутта О. Й., Болотніков А. О., Кане М. М., Иванов Б. В., Корешков В. Н., Схиртладзе А. Г., Мельник Ю. Ф., Новиков В. М., Школьник Л. С., Павлов В. І., Мишко О. В., Опьонова І. В., Павліха Н. В., Цопа В. А., Швандар В. А., Панов В. П., Купряков Е. М., Швеєц В. тощо.

Проте, незважаючи на велике різноманіття джерел інформації, для прийняття рішень необхідні роботи, які пов'язують зазначені проблеми безпеки й сталого розвитку з роботами у сфері стандартизації систем управління. Необхідні компактні роботи, які пропонують загальну картину стану питання у виділених аспектах.

Постановка завдання

Метою статті є узагальнення досягнень у сфері стандартизації систем управління як інструмента вирішення проблем безпеки й сталого розвитку. Наше суспільство стає небезпечним для життя! Вирішити існуючі багатопланові проблеми безпеки можна лише за рахунок застосування техніки якості, культури якості та упровадження систем управління. В основі цього лежать міжнародні стандарти з управління якістю, захисту довкілля та безпеки, застосування яких сприяє зниженню будь-яких втрат і просуванню підприємств, суспільства й держави до успіху на сучасних ринках.

Світові процеси глобалізації та поширення концепції вільної торгівлі зумовили необхідність узгодження та уніфікації процедур і вимог, застосовуваних до товарів, послуг і транскордонної торгівлі. Проблеми загальної безпеки, у тому числі економіч-

ної, екологічної та соціальної, стають особливо актуальними на сучасному етапі й мають бути основою державної політики [13, 29]. Сталий розвиток [4, 11, 23, 27, 28] (більш точний переклад з англійської «*sustainable development*» — збалансований розвиток) — це розвиток, який задовольняє потреби сьогодення, але не ставить під загрозу спроможність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. У 1997 році Дж. Елкінгтон (John Elkington) сформулював потрійну мету сталого розвитку бізнесу [1]: 1) люди (People); 2) планета (Planet); 3) прибуток (Profit). Причому в суворій послідовності та із зазначеним вище пріоритетом.

Концепція сталого розвитку розглядається як поєднання трьох основних складових [7]: 1) соціально-інституціональної, 2) екологічної, 3) економічної (табл. 1).

Концепція «сталого розвитку» розглядається як глобальна модель соціальної організації, нова цивілізаційна концепція, яка поєднує вузькі перераховані вище сфери діяльності. Це система оптимальної взаємодії усіх сфер людського життя (у тому числі науки, економіки, екології тощо), яка спирається на нові соціальні цінності розвитку людства, збереження здорового довкілля, оптимальне використання ресурсів і турботу стосовно майбутніх поколінь (рис. 1).

1. Держава (політика й право) [7]: розвиток сучасної демократії; система «розумного» законодавства; соціальна справедливість; забезпечення свободи й рівноправності всіх людей перед законом; координація урядових і цивільних структур у забезпеченні ноосферного розвитку суспільства. **Рішення:** публічний менеджмент і аналіз публічної політики; юридична відповідальність вищого

Таблиця 1. Глобальні індекси

Вимірювання якості життя	Глобальний індекс	Складові	Джерело
Соціально-інституціональний (I_s)	I_q — Індекс якості життя	9 індикаторів	International Living (www.internationalliving.com)
	I_{hd} — Індекс людського розвитку	3 категорії політики, 4 індикатори	Програма розвитку ООН (www.hdr.undp.org)
Екологічний (I_e)	EPI — Індекс екологічного управління	2 категорії політики, 25 індикаторів	Єльський та Колумбійський університети США (www.yale.edu)
Економічний (I_{ec})	I_c — Індекс глобальної конкурентоспроможності	3 категорії політики, 12 індикаторів	World Economic Forum (www.qcr.weforum.org)
	I_{ef} — Індекс економічної свободи	10 індикаторів	Heritage Foundation (www.heritage.org)

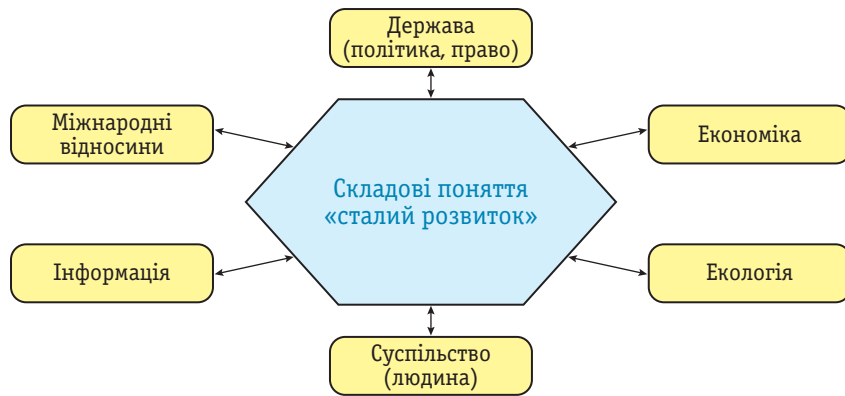

Рис. 1. Складові поняття «сталий розвиток»

керівництва; правові аспекти стандартизації та систем управління (CAF, IWA 4, IWA 9) [23]; правові аспекти боротьби з корупцією. Проблема побудови сучасних систем управління в організаціях України [11, 13, 21, 22, 24, 25] має стратегічне значення для розвитку економіки країни [29]. Особливого значен-

ня набувають моделі, методи й інструменти вирішення проблем управління. Інформаційна підтримка [9, 19] систем управління може включати такі елементи: стандартизацію, навчання, побудову, сертифікацію, науку про якість. Інноваційна й методологічна підтримка сучасного менеджменту в Україні перебуває на початковій стадії та охоплює широкий спектр

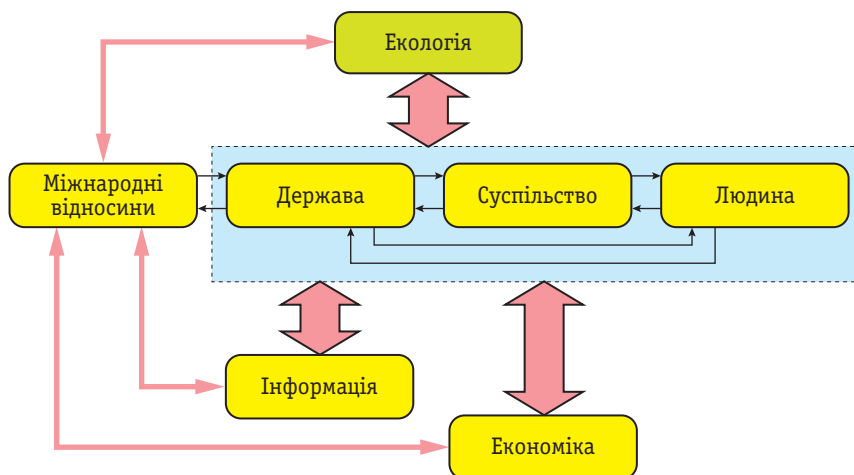

Рис. 2. Система «Держава — Суспільство — Людина»

питань. Стратегія безперервного поліпшення якості [10, 17, 18, 25] пропонується як один з можливих стратегічних підходів для успішного розвитку економіки й сталого розвитку в Україні. На рис. 2 показано систему «Держава — Суспільство — Людина».

2. Економіка [7]: розумне об'єднання всіх форм власності в народному господарстві, цивілі-

зована товарно-ринкова економіка; демонополізація та вільна конкуренція виробників і споживачів; виробництво сільськогосподарської та промислової продукції, культурних благ у достатній кількості для забезпечення основних життєвих потреб усіх жителів планети. **Рішення** [10, 12, 20, 23]: стандарти у сфері СУЯ, які спрямовані на вирішення економічних проблем. Стандарт ISO 9001:2008 містить вимоги, а стандарт ISO 9004:2009 орієнтований на управління з метою досягнення сталого успіху організації (підхід з позицій менеджменту) [19]. Під час впровадження й розвитку системи управління застосовують стандарти підтримки серії ISO 10000, які містять питання планування, проектування, конфігурації, електронної комерції, вимірювання, документування, економіки,

документування, економіки,

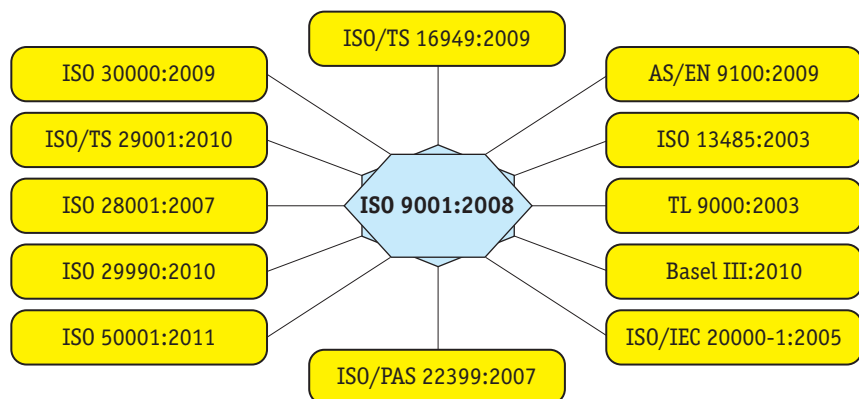

Рис. 3. Стандарти на управління якістю та СУЯ у різних галузях

Таблиця 2. Система стандартів серії ISO 14000

ISO 14001, ISO 14004, ISO 14005, CEU	Р Планування	Інтеграція екологічних аспектів у проектування і розроблення	ISO 14062, ISO 14006 Екологічне право розроблення продукції, Екологічний дизайн	Покращання екологічно орієнтованих характеристик продукції
		Надання переваг екологічно чистій продукції	ISO 14067 Парниковий слід газів від продукції	Ідентифікація та вплив викидів парникових газів на продукцію
			Серії ISO 14040 Екобаланс та інструменти	Описання екологічно орієнтованої продуктивності продукції
	D Дія	Інтеграція екологічних аспектів у проектування і розроблення	ISO 14062 / ISO 14006 Стійкість продукції / Екодизайн	Покращання екологічно орієнтованих характеристик продукції
		Комунікаційна результативність екологічної діяльності	Серії ISO 14020 Екологічне маркування	Інформація щодо екологічних аспектів продукції
			ISO 14063 Екологічні зв'язки	Комунікація екологічної продуктивності
		Скорочення викидів парникових газів	Серії ISO 14064 Парникові гази ISO 14065 / 14066 Валідація / Верифікація	Підтримання національних і міжнародних програм щодо зниження викидів парникових газів
	C Перевірка	Моніторинг екологічної діяльності	Серії ISO 14030 Оцінювання екологічної результативності	Описання екологічної діяльності організації
		Моніторинг продуктивності системи	ISO 19011 Аудит якості і системи екологічного управління	Інформація стосовно роботи системи екологічного менеджменту
		Екологічне оцінювання міста та організації	ISO 14015 Екологічне оцінювання площадок та організацій	Систематичне збирання і оцінювання екологічних аспектів та екологічних питань
	A Оптимізація	На цьому етапі здійснюється оптимізація процесів у CEU		

тренінгу, статистики, реклаमाцій, консалтингу, сертифікації, а також різні методи й інструменти управління якістю [19]. Різноманіття стандартів на управління якістю та СУЯ з урахуванням специфічних вимог представлено на рис. 3. Гарною ініціативою і доповненням є стандарт EN 15838:2009 [2].

3. Екологія [7]: забезпечення коєволюції суспільства й природи, людини та біосфери, відновлення відносної гармонії між ними; збереження екологічних можливостей економічного зростання для наступних поколінь; розроблення й практична реалізація методів ефективного використання природ-

них ресурсів; забезпечення екологічного розвитку; розвиток біотехнологій та упровадження маловідходних технологій; поступовий перехід до альтернативної енергетики; удосконалення методів захисту довкілля; екологічна освіта молоді. **Рішення** [16, 26]: стандарти у сфері CEU (табл. 2). Екоуправління (управління екозахистом) — скоординована діяльність з керування й управління організацією стосовно захисту довкілля. CEU — система управління для керування та управління організацією стосовно захисту довкілля. Сьогодні в Україні вже набуто деякий досвід з упровадження СУЯ та CEU, проте існує істотний розрив між методологією побудови

систем управління в Україні та адекватною методологією в передових економічно розвинених країнах. Нижче наведено табличну модель системи стандартів серії ISO 14000 (джерело: DIN NAGUS) з авторською адаптацією (табл. 2) [16]. В основі цієї моделі лежить стандарт ISO 14001:2004 та методологічні стандарти ISO 14004, ISO 14005. Модель CEU передбачає застосування PDCA-циклу (Планування — Дія — Перевірка — Оптимізація). У табл. 2 наведено стандарти, які підтримують різні цикли, пов'язані з безперервним поліпшенням CEU. CEU повинна забезпечувати безперервне скорочення впливів підприємства на довкілля. Стандарт ISO 14001:2004 описує модель сучасної CEU: 1) екологічна політика; 2) планування; 3) упровадження; 4) аудит; 5) огляд управління; 6) безперервне поліпшення. Важливою для України є мотивація свідомості вищого керівництва у сфері екологічного управління [16, 21, 26]. Чому не застосовують систему екологічного управління? Причини такі: незрозуміння з боку вищого керівництва або заперечення того факту, що підприємство впливає на довкілля; обмежені ресурси (фінанси, час і персонал); недостатність стимулів; недостатність навичок і неправильні методи; недостатність управління й підтримки у реалізації CEU відповідно до вимог ISO 14001:2004. Тому особливе значення мають питання навчання й отримання сучасних знань у сфері екологічного управління для вищого керівництва підприємств, а також для студентів вищих навчальних закладів України [16, 17, 21, 26].

14 червня 2012 року опубліковано новий стандарт ISO 26000:2012 [3], призначений допомогти організаторам заходів будь-якого типу — спортивних, ділових, культурних і політичних — урахувати аспекти екологічної сталості. Стандарт призначений

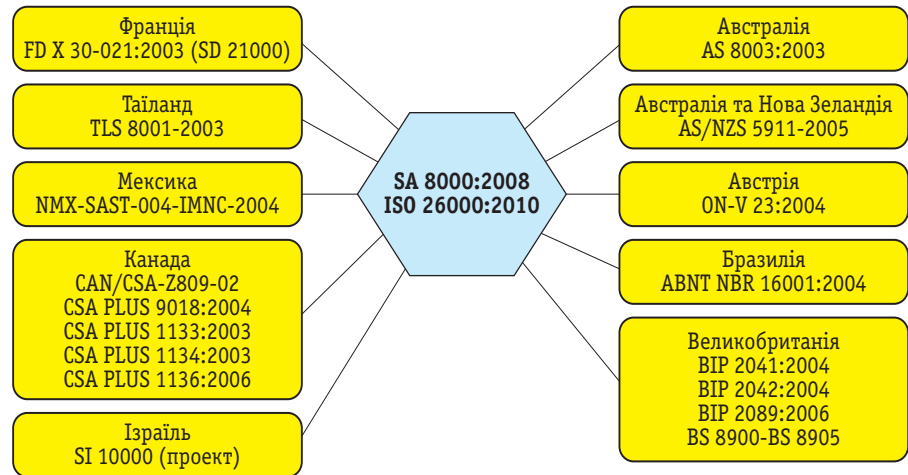

Рис. 4. Стандарти із соціальної відповідальності

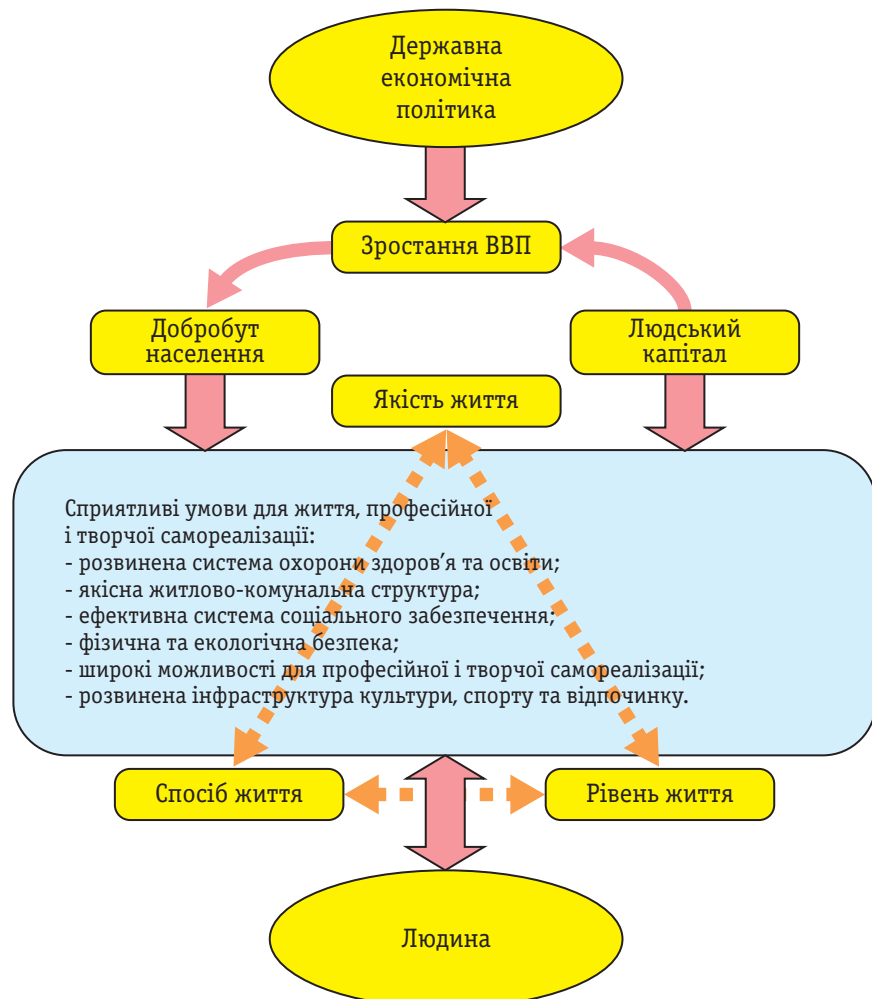

Рис. 5. Людина і якість життя

для забезпечення позитивного впливу на екологію різних заходів, які вживаються у локальному й масовому масштабі; призначений для всіх учасників сектору ланцюга постачання, враховуючи організаторів, менеджерів, монтажників стендів, організаторів харчування й логістів. Розробник стандарту ISO 20121:2012 — проектний комітет ISO/TC 250 «Project Committee: Sustainability in event management».

4. Суспільство [7]: ліквідація голоду, злиднів і безробіття; турбота щодо дітей та людей похилого віку, хворих і калік; виховання й освіта дітей та підлітків; розвиток широкої мережі професійних середніх та вищих навчальних закладів. **Рішення [17, 24]:** безпека й соціальна відповідальність.

До стандартів на системи управління безпекою належать: OHSAS 18001:2007 (охорона праці) [5, 24], ISO 22000:2005 (безпека у харчовій промисловості) [8], ONR 49001:2010 і ISO 31000:2009 (управління ризиками) [15] тощо. Стандарти з соціальної відповідальності наведено на рис. 4.

Упровадження цих стандартів сприяє вирішенню значної кількості завдань щодо стійкого (збалансованого) розвитку й поліпшення якості життя [6, 24]. Вони становлять методологію сталого розвитку й спрямовані на зміну свідомості людини [17], поліпшення якості та безпеки її життя (рис. 5).

5. Інформація [7]: високий рівень розвитку науки, техніки та упровадження їх досягнень [22]; розвиток народної освіти й засобів масової інформації, їх правдивість [17, 22]; комп'ютеризація та інформатизація народного господарства й культури [9, 17, 19]; масове використання електронних засобів для пропаганди успіхів стратегій сталого розвитку [17]. **Рішення [9]:** стандарти СУІВ (ISO/IEC 27001:2005). На рис. 6. представлено схему взаємозв'язку стандартів цієї серії.

Група стандартів ISO 27000 швидко розвивається останніми роками. На сьогодні на різних стадіях підготовки перебувають близько 25 нових стандартів, які забезпечать необхідну допомогу під час роз-

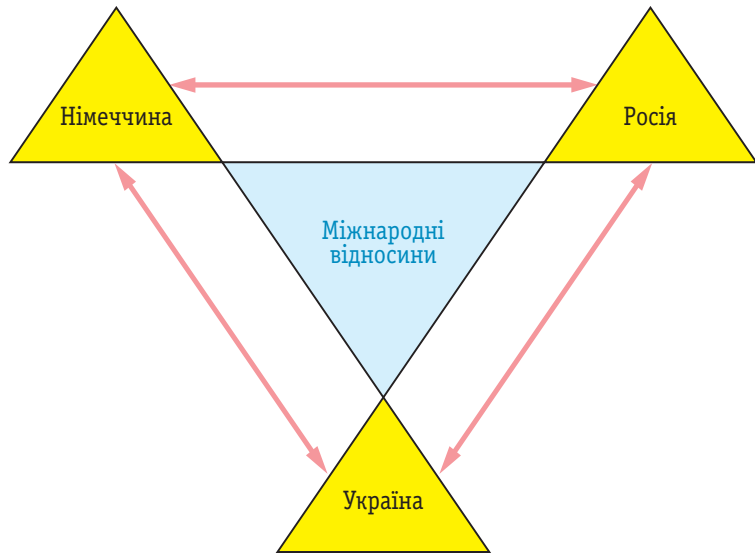

Рис. 7. Трикутник «Німеччина — Україна — Росія»

роблення, упровадження, підтримання й поліпшення СУІВ. За стандартом ISO/IEC 27001:2005 станом на 08.01.2012 у світі сертифіковано близько 7 536 організацій, з них у Японії — 3939, Китаї — 451, Німеччині — 181, США — 104, Росії — 9, Україні — 2 [9].

6. Міжнародні відносини [7]: попередження нової світової війни та регіональних конфліктів; забезпечення партнерства усіх країн і народів у промисловості, сільському господарстві, культурі й науці на основі рівноправного співробітництва; надання всебічної допомоги слаборозвиненим країнам. **Рішення [23]:** технічне регулювання (новий підхід): 1) стандартизація й метрологія, 2) оцінювання відповідності, 3) акредитація; міжнародна торгівля; міжнародна безпека.

Особливу роль на міжнародному рівні [14, 20, 23] набувають питання стандартизації, акредитації

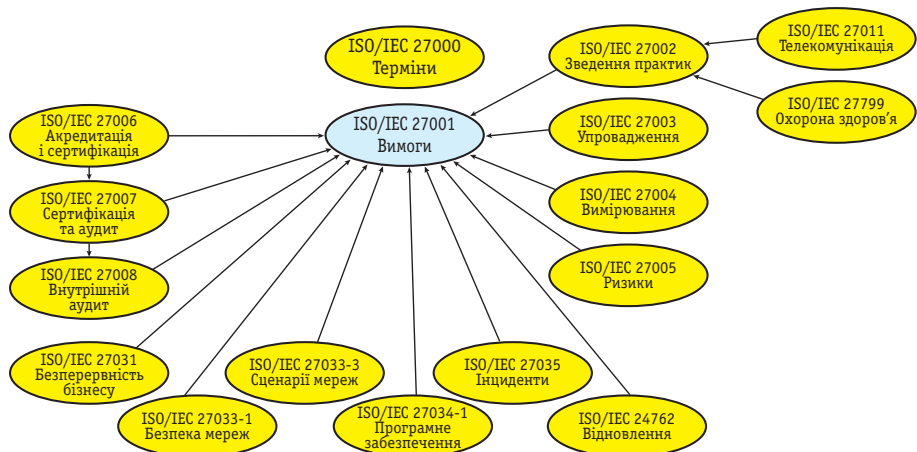

Рис. 6. Схема взаємозв'язку стандартів серії ISO/IEC 27000

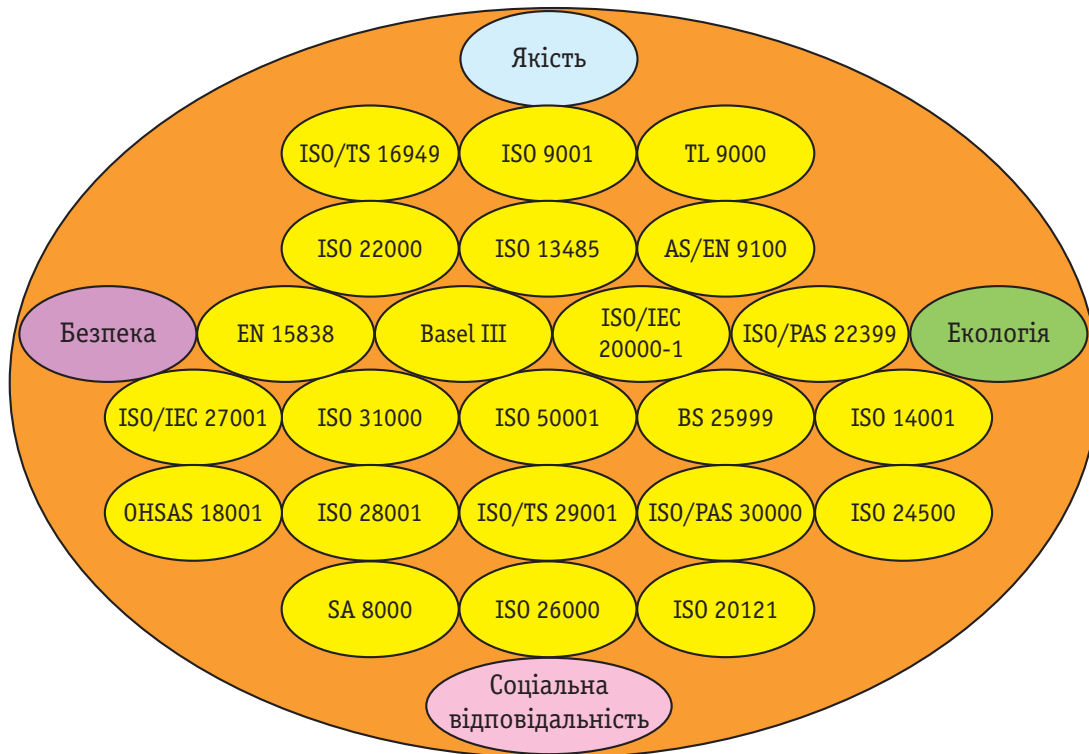

Рис. 8. Міжнародні стандарти систем управління

та сертифікації, які сприяють установленню багатосторонніх торговельних відносин. Для забезпечення довіри виникає гостра потреба у широкомасштабному упровадженні сучасних систем управління у різних сферах промисловості, високих технологіях, сфері послуг. Для побудови й сертифікації сучасних систем управління необхідні компетентні фахівці, від яких залежить ефективний розвиток цих систем. Сьогодні наявна деяка відмінність у нормативній і методологічній базі (Німеччина, Російська Федерація, Україна), а також існує потреба у підвищенні рівня підготовки фахівців. Для підвищення кваліфікації й компетентності персоналу пропонується активізувати роботу з підготовки фахівців систем управління у сфері якості, екології, безпеки, ризиків із залученням німецьких, російських та українських фахівців (рис. 7) [14]. Проведення циклу тристоронніх семінарів у зазначених сферах надасть змогу підвищити компетентність, кваліфікацію та мотивацію вищого керівництва організацій, забезпечити підвищення довіри між країнами й дозволить намітити реальні кроки міжнародного співробітництва у цій сфері [14].

Для цілей управління у сфері акредитації й сертифікації застосовується серія ISO 17000: ISO/IEC 17000:2004 (словник), ISO/PAS 17001:2005 (вимоги), ISO/PAS 17002:2004 (конфіденційність), ISO/PAS 17003:2004 (скарги й апеляції), ISO/PAS 17004:2005 (розкриття інформації), ISO/PAS 17005:2008 (застосування систем управління), ISO/IEC 17007:2009

(підготовка нормативних документів), ISO/IEC 17011:2004 (акредитація), ISO/IEC 17020:2012 (органи з інспектування), ISO/IEC 17021:2011 (аудит), ISO/IEC TS 17022:2012 (звіт стосовно аудиту), ISO/IEC 17024:2003 (персонал), ISO/IEC 17025:2005 (компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій), ISO/IEC 17025:2005/Cor 1:2006 (виправлення), ISO/IEC 17030:2003 (знаки відповідності), ISO/IEC 17040:2005 (взаємне визнання), ISO/IEC 17043:2010 (кваліфікація лабораторій), ISO/IEC 17050-1:2004 (відповідальність), ISO/IEC 17050-2:2004 (підтверджувальна документація), ISO/IEC FDIS 17065 (сертифікації продукції, процесів і послуг).

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження отримано такі наукові результати:

1. Установлено взаємозв'язок проблем безпеки й сталого розвитку, виділено основні узагальнені складові сталого розвитку: держава, економіка, екологія, суспільство, інформація, міжнародні відносини, представлено їхній системний взаємозв'язок.

2. Показано, що вирішення завдань кожного з виділених напрямків може бути підтримане спеціально орієнтованими стандартами, спрямованими на досягнення цілей виділеної складової.

3. Показана узагальнена яйцеподібна матриця (концептуальна модель), яка містить чотири складові: якість, екологія, безпека, соціальна відповідальність, у складі якої лежать базові стандарти, ▶

на яких ґрунтуватиметься сталий розвиток організації у найближчій перспективі.

4. Важливим висновком є модель сталого розвитку України за умови збалансованих відносин Схід — Захід, при цьому найближчими партнерами для України є Німеччина та Росія.

5. Продемонстровано тенденцію до інтеграції та насичення стандартами, до інтенсивного розвитку систем управління інформаційною безпекою та систем управління ризиками. Матеріали статті було представлено на «круглому столі» у Міністерстві екології та природних ресурсів України в 2012 році.

Освоєння управління якістю, екологічного управління та управління безпекою (рис. 8.) [13, 29] є складним науковим завданням, яке сьогодні не вирішено в Україні належним чином. Системи управління мають за мету забезпечити наше життя, забезпечити його більшу стабільність, благополуччя, щастя. Необхідно приділяти особливу увагу формуван-

ню свідомості й мотивації наших громадян, споживачів, директорського корпусу, відповідальних працівників різних адміністративних органів, на рівні підприємства, району, міста, країни стосовно серйозного стратегічного підходу до виведення нашої економіки із кризи й вирішення проблем сталого розвитку. Необхідно проводити більшу виховну й методологічну роботу з формування етики й підвищення культури спілкування між людьми в Україні. Великого значення набувають наукові, консалтингові й особливо навчальні організації, які працюють у галузі методології систем управління якістю, безпекою, екологічного управління в Україні [11]. Через безперервне навчання, поліпшення якості й упровадження сучасних систем управління можна розв'язати всі проблеми економічної безпеки й сталого розвитку держави й забезпечити високий рівень якості життя людей [24] в Україні. Доцільно провести аналітичні дослідження щодо вивчення закордонного досвіду в цій сфері [9, 15, 19, 20, 23, 26].

ЛІТЕРАТУРА

1. Elkington John. Cannibals with forks: the triple bottom line of 21st century business. — New Society Publishers, 1998. — 407 p.
2. EN 15838:2009. Customer Contact Centres — Requirements for service provision (Центри контактів з клієнтами — Вимоги до надання послуг).
3. ISO 20121:2012. Event sustainability management systems — Requirements with guidance for use (Системи управління екологічною сталістю заходів — Вимоги з настановою для використання).
4. Nachhaltige Entwicklung sicherstellen. Normung, Standardisierung und Patentwesen integrativ nutzen. ZIEL 2: Normung und Standardisierung in Deutschland dienen Wirtschaft und Gesellschaft zur Stärkung, Gestaltung und Erschließung regionaler und globaler Märkte. — DIE ZUKUNFT IM FOKUS. DIE DEUTSCHE NORMUNGSSTRATEGIE aktuell. — Impressum: DIN Deutsches Institut für Normung e. V., 2010. — 20 s.
5. OHRIS-Gesamtkonzept Managementsysteme für Arbeitsschutz und Anlagensicherheit. — Broschüre, Herausgeber: Staatsministerium für Arbeit und Sozialordnung, Familie und Frauen. — Stand: August 2010. — 372 s.
6. Бойцов Б. В., Крянев Ю. В., Кузнецов М. А. Системная целостность качества жизни // Стандарты и качество. — 1999. — №5. — С. 19—23.
7. Згуровский М. З., Статюха Г. А. Основы устойчивого развития общества. Курс лекций в двух частях. — К.: НТУУ «КПИ», 2010. — Ч. 1. — 464 с.
8. Мельник Ю. Ф., Новиков В. М., Школьник Л. С. Основи управління безпечністю харчових продуктів. Навчальний посібник. — К.: Вид-во Союзу споживачів України, 2007. — 297 с.
9. Севастьянов А. К. Анализ стандартов для систем менеджмента в телекоммуникациях. — Шоста міжнародна науково-технічна конференція та Четверта студентська науково-технічна конференція «Проблеми телекомунікацій» присвячені Дню науки і Всесвітньому дню телекомунікацій, 24—27 квітня 2012 року, Матеріали конференції. — Київ: НТУУ «КПІ», 2012. — С. 138—140.
10. Севастьянов А. К. Инновационная стратегия качества для вывода экономики Украины из кризиса // Проблемы науки. — К.: ЦНТЭИ. — № 12. — 1998. — С. 33—37.
11. Севастьянов А. К. Интегрированные системы менеджмента как инструмент устойчивого развития. — Секция 1: Системный анализ сложных систем разной природы. — Двенадцатая международная научно-техническая конференция: Системный анализ и информационные технологии. — 2010. — К.: ННК «ІПСА» НТУУ «КПІ». — 2010. — С. 151.
12. Севастьянов А. К. Международная сертификация систем менеджмента: качество, экология и безопасность // Бизнес и безопасность. — Киев, Издательство «ШАНС» ООО. — № 4. — 2003. — С. 5—8.
13. Севастьянов А. К. Международные стандарты систем менеджмента и экономическая безопасность. — Социально-экономические и правовые аспекты посткризисного развития. Материалы Международной научно-практической конференции преподавателей, аспирантов и студентов (Донецк, 21 апреля 2012 года). — Донецк: Донецкий национальный технический университет. — 2012. — С. 208—210.

14. Севастьянов А. К. Менеджмент качеством — инструмент доверия на пути к международной интеграции. — Восьмая Всероссийская научно-практическая конференция «Управление качеством». — Москва: «МАТИ» — Российский государственный технологический университет им. К. Э. Циолковского. — 2009. — С. 373—376.
15. Севастьянов А. К. Менеджмент рисками — новое задание руководству. — Восьмая дистанционная научно-практическая конференция с международным участием «Системы поддержки принятия решений. Теория и практика. СППР 2012». — Киев: Академия технологических наук Украины, Институт проблем математических машин и систем НАН Украины. — 2012. — С. 111—114.
16. Севастьянов А. К. Модель системы стандартов серии ISO 14000. — Сборник тезисов докладов XIV Международной научно-практической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых «Экология. Человек. Общество» (18—22 мая 2011). — К.: Национальный технический университет Украины «КПИ». — 2011. — С. 355—357.
17. Севастьянов А. К. Мотивация в системах менеджмента: высказывания успешных людей. — Киев: Освіта України. — 2011. — 212 с.
18. Севастьянов А. К. Постоянное улучшение качества на пути к доверию и безопасности // Бизнес и безопасность. — Киев: «ШАНС» ООО. — 2002. — №4. — С. 12—17.
19. Севастьянов А. К. Развитие системы информационной поддержки для принятия решений в современных системах менеджмента. — Седьмая дистанционная научно-практическая конференция с международным участием «Системы поддержки принятия решений. Теория и практика. СППР 2011». — К.: Академия технологических наук Украины, Институт проблем математических машин и систем НАН Украины. — 2011. — С. 134—137.
20. Севастьянов А. К. Распространение европейского опыта в области менеджмента качеством в странах с переходной экономикой // Проблемы науки. — К.: ЦНТЭИ, 2003. — № 2. — С. 51 — 59.
21. Севастьянов А. К., Севастьянова М. Е. На пути к системе экологического менеджмента. — Міжнародна науково-практична конференція «Правова система України у світлі сучасних активних реформаційних процесів». — 29—30 грудня 2010. — у 2-х томах. — К.: Центр правових наукових досліджень, 2010. — Т. 2. — С. 13—16.
22. Севастьянов А. К., Севастьянова М. Е. Системы менеджмента качества в сфере образования и науки: построение и развитие. — Третья международная научно-практическая конференция «Освіта та наука в умовах глобальних викликів». — 11—13 червня 2010. — Сімферополь-Судак. — Центр розвитку освіти, науки та інновацій. — 2010. — С. 99—102.
23. Севастьянов А. К., Севастьянова М. Е. Техническое регулирование на пути к устойчивому развитию. — Стратегія забезпечення сталого розвитку правової системи України // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 21—22 грудня 2010 року). — Одеса: ГО «Причорноморська Фундація Права», 2010. — Ч. I. — С. 25—27.
24. Севастьянов А. К. Системы менеджмента — средство улучшения качества жизни. — IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Плебологічний вимір актуальних проблем у сфері органів місцевого самоврядування в Україні як європейській державі». — Киев: ВПЦ «Київський університет», 2011. — С. 38—41.
25. Севастьянов А. К. Системы менеджмента качества в организациях исполнительной власти. — Информационный анализ, прогноз — стратегические рычаги эффективного государственного управления // VI Международная научно-практическая конференция. — Тезисы докладов. — В 2-х частях. — К.: УкрІНТЕІ. — 2008. — Часть 2. — С. 120—126.
26. Севастьянов А. К. Системы экологического менеджмента: немецкий опыт и состояние в Украине (Часть первая, часть вторая и часть третья) // Бизнес и безопасность. — К.: «ШАНС» ООО. — № 3. 2008 (65). — С. 32—37; № 4, 2008 (66). — С. 30—33; № 6. — 2008 (68). — С. 28.
27. Севастьянов А. К. Устойчивое развитие и международные стандарты. — Секция 2: Економіка сталого розвитку (Sustainable Economy), раціональне використання ресурсів, забезпечення сталого розвитку регіонів, економічний вимір сталого розвитку // IX Міжнародна науково-практична конференція «Науково-технічний розвиток: економіка, технології, управління». 21—24 квітня 2010 року. — К.: НТУУ «КПІ». — С. 91.
28. Севастьянов А. К. Устойчивое развитие, системы менеджмента и сбалансированная система показателей // IV дистанционная научно-практическая конференция с международным участием «Системы поддержки принятия решений. Теория и практика. СППР 2010». — К.: Академия технологических наук Украины, Институт проблем математических машин и систем НАН Украины. — 2010. — С. 129—132.
29. Севастьянов А. К. Экономическая безопасность и международные стандарты систем менеджмента. — Экономическая безопасность государства и научно-технические аспекты её обеспечения // Труды III-го научно-практического семинара с международным участием, 20—21 октября 2011 года. — Черкассы: Издатель Чабаненко Ю. А., 2011. — С. 458—466. ■